

Пролог

Едвард Фоска — убивця.

Це безперечний факт. Маріана осягала це не самим лиш розумом як ідею — вона нутром відчувала. Кістками, кожною своєю клітиною. Усвідомлення цього текло її венами.

Едвард Фоска винен.

Але вона не могла цього довести. І, можливо, ніколи не зможе. Цей чоловік, цей монстр, який убив принаймні двох людей, так і лишатиметься на волі.

Він був такий пихатий. Такий зарозумілий. «Він упевнений, що вийшов сухим із води», — майнула думка. Вважає, що його взяла.

Але ні. Поки що ні.

Маріана твердо поклала собі, що перемудрує його. Вона мусила це зробити.

Вона вирішила, що сидітиме тут цілісіньку ніч і згадає, як усе було. Вона сидітиме тут, у цій маленькій темній кімнатці в Кембриджі, і сушитиме голову, аж доки нарешті всього не збагне.

Вона дивилася на червоний прямокутник настінного електрообігрівача, що світився в темряві, намагаючись зануритися в стан, подібний до трансу.

Подумки вона повернеться до самого початку. І все згадає. Все до найменшої дрібниці.

І викриє його.

Розділ перший

За кілька днів до того Маріана була вдома, у Лондоні.

Вона стояла навколішки на підлозі в оточенні коробок. То була чергова млява спроба розібрати Себастіанові речі.

Із цим усе було паскудно. Відтоді як він загинув, минув уже рік, а більшість його скарбу й досі була розкидана по всьому будинку — речі лежали просто стосами або ж знайшли прихисток у напівпорожніх коробках. І Маріані здавалося, що вона просто не здатна із цим упоратися.

Бо досі кохала його — ось у чому річ. Знала, що ніколи вже не побачить Себастіана — він пішов назавжди, — але досі його кохала й не мала сил забути. Її кохання було так багато, воно було таке нестримне... Вирувало в ній, нуртувало, вихоплювалося назовні, як висипається тирса зі старої ганчір'яної ляльки, яка вже розлізалася по швах. Якби ж то вона могла просто запхати своє кохання до якоїсь коробки, сховати його з-перед очей — достоту так, як вона намагалася зробити з його речами!.. Яке ж це було жалюгідне видовище — людське життя, зведене до купи мотлоху, місце якого хіба що на блошиному ринку...

Маріана потягнулася до найближчої біля себе коробки. Витягла звідти пару взуття. Задумливо втупилася в нього — то були старі зелені кросівки, у яких Себастіан зазвичай вирушав на пробіжку пляжем. Вони й досі здавалися трохи вологими, у борознах на підшві залишилися дрібні піщинки.

«Позбудься їх, — наказала вона собі. — Викинь до цебра для сміття. Зроби це».

Але вона навіть іще не встигла завершити цю думку, коли зрозуміла, що це неможливо. Так, ці кросівки — то був не він. То був не Себастьян. Не той чоловік, якого вона кохала й кохатиме до кону. То було лишень старе взуття. Але навіть попри це розлучитися з ними було неймовірно боляче. Приблизно те саме, що притиснути до руки лезо ножа й розтягти шкіру.

Натомість Маріана притиснула до грудей кросівки. Пригорнула їх міцно-міцно, наче дитину. І розридалася.

* * *

Як вона до такого дійшла?

Усього лише за рік — колись, раніше, цей проміжок часу промайнув би майже непомітно, а тепер у неї за спиною було ніби нескінченне пустовище, яким пронісся борвій, не залишивши по собі нічого живого, — усього лише за рік так добре знайоме їй колишнє життя просто зникло. Воно зникло, а сама Маріана зосталася: тридцятишестирічна самотня жінка, яка недільними вечорами зазірала до пляшки. І зараз стискала кросівки чоловіка-небіжчика так, наче це були якісь священні реліквії. Власне, почасти так воно й було.

Щось дивовижне, щось священне зникло без сліду. Залишилися книжки, які він читав, одяг, який носив, речі, яких торкався. Вони й досі пахли ним — вона це відчувала. Аж дотепер відчувала його смак на кінчику свого язика.

Саме тому вона не годна була примусити себе викинути його речі. Поки вона чіплялася за них, Себастьян був іще бодай трішечки, зовсім трішечки живий. А якщо вона позбудеться цього краму, то втратить чоловіка вже остаточно.

Нещодавно, з якоїсь хворобливої цікавості, намагаючись зрозуміти, що саме з нею відбувається, Маріана перечитала

все, що писав про втрату й горе Фройд. Він доводив, що після смерті дорогої людини втрату треба психологічно прийняти, а людину цю відпустити, бо інакше існує ризик зануритися в патологічну скорботу, яку він називав меланхолією, а ми зараз називаємо депресією¹.

Маріана це розуміла. Вона знала, що їй слід відпустити Себастьяна. Але просто не могла цього зробити. Не могла, бо й досі кохала.

Кохала попри те, що він пішов назавжди, зник потойбіч... «Там, потойбіч, там, потойбіч...» — звідки це? Із Теннісона, здається.

Там, потойбіч.

От саме так вона й почувалася. Відколи помер Себастьян, Маріана втратила вміння бачити світ у кольорі. Життя стало бляклим, сірим, воно минало десь звіддала — потойбіч. За габою смутку.

Їй кортіло сховатися від світу. Сховатися від його гамору й болю, зануритися, наче в опряд, у роботу, зачаївшись у своєму маленькому жовтому будиночку.

І саме тут вона й залишалася б надалі, якби того жовтнього вечора не зателефонувала з Кембриджа Зої.

Отак воно все й почалося — з телефонного дзвінка Зої, що пролунав після того, як Маріана завершила сеанс групової психотерапії в понеділок увечері.

Отак і почалося все це жахіття.

Розділ другий

Група, з якою Маріана працювала щопонеділка увечері, збиралася в неї у вітальні. Кімната була величенька.

---

¹ Ця концепція викладена в роботі З. Фрейда «Скорбота та меланхолія». (Тут і далі прим. пер.)

Маріана почала використовувати її для проведення групових сеансів невдовзі після того, як вони із Себастьяном перебралися до жовтого котеджу.

Він їм дуже подобався. Будиночок стояв біля узніжжя пагорбів Прімроуз-Гілл¹ у північно-західній частині Лондона. Стіни його були того ж кольору, що й первоцвіти, якими рябіли влітку схили пагорба. Зовні котедж був оповитий козолистом — стіни рясніли білими духмяними квітками. Влітку їхній аромат заповзав до будинку крізь прочинені вікна, здіймався сходами, витав коридорами й кімнатами, наповнюючи їх солодкавими пахощами.

Того понеділка вечір видався несподівано теплим. Хай навіть надворі був початок жовтня, бабине літо аж ніяк не квапилося добігати кінця — наче затятий гультяй, що відмовлявся йти з вечірки, воно вперто відмовлялося сприймати натяки падолисту на те, що йому вже час. Вітальня топилася в променях пообіднього сонця, яке заливало її золотавим, із червонястим відтінком світлом. Перед початком сеансу Маріана опустила жалюзі, але підйомні вікна залишила ледь прочиненими, щоб упустити до кімнати свіже повітря.

Потім розставила стільці в коло.

Дев'ять стільців. По одному для кожного з учасників і один для самої Маріани. Теоретично стільці мали бути абсолютно ідентичними, але реальне життя працює за іншими законами. Попри те що Маріані страшенно кортіло, щоб усе було як годиться, однак за багато років у неї назбиралася чималенька колекція стільців із високими спинками, з різних матеріалів, різної форми й розміру. І та легкість, із якою вона нехтувала цими вимогами, почасти віддзеркалювала її підхід до ведення своїх груп загалом.

---

¹ Прімроуз-Гілл — пагорб, розташований трохи північніше лондонського Ріджентс-парку. Район довкола нього вважають одним із найпрестижніших і найдорожчих у британській столиці.

Працюючи з ними, Маріана дотримувалася неформального, навіть нетрадиційного підходу.

Те, що її фахом стала не просто психотерапія, а саме групова психотерапія, було неабиякою іронією долі. Маріана завжди була не надто прихильна — навіть трохи підозрілива — щодо скупчень людей. Так воно велося ще змалечку.

Вона виросла в Греції, на околицях Афін. Вони жили у великому занедбаному будинку, що стояв на пагорбі, порослому оливами — чорними й зеленими. Дівчинкою Маріана часто сиділа на заіржавілій гойдалці в садку й розмірковувала про давнє місто там, унизу, яке тягнулося аж до колонад Парфенона¹, що височіли на іншому пагорбі. Воно здавалося таким величезним, таким безкраїм. Вона ж була маленька, навіть крихітна, і споглядала його з побожним страхом.

Їй було непереливки ходити з економкою за продуктами на велелюдний і галасливий базар у центрі Афін. Маріана відчувала неабияке полегшення та навіть дивувалася, що їй пощастило повернутися додому цілою і неушкодженою.

Юрби людей продовжували лякати її і тоді, коли вона стала старшою. У школі Маріана трималася самотою, почувуючись чужою серед однокласників. І цього відчуття — того, що вона тут чужа, — позбутися було вкрай тяжко. Багато років по тому, під час сеансів психотерапії, вона дійшла висновку, що шкільне подвір'я було таким собі макрокосмом родинного кола; а це означало, що відчуття незатишності, яке поймало її, стосувалося не такою мірою того, що відбувалося тут і зараз — не самого шкільного подвір'я, ринку в Афінах чи іншого натовпу, з яким вона зіткнулася, — а головно родини, у якій вона зростала, і самотнього будинку, де минуло її дитинство.

¹ Парфенон — головний храм Афінівського акрополя, присвячений богині Афіні Парфенос, покровительці міста та всієї Аттики; визначна пам'ятка давньогрецького мистецтва. Зараз почасти реставрований.

У їхньому будинку завжди було холодно — і це в сонячній Греції! Холодно й порожньо — в ньому бракувало тепла, як у фізичному, так і в емоційному сенсі. До цього великою мірою спричинився батько Маріани. Попри те що багато в чому він був по-справжньому видатною людиною, цей надзвичайно вродливий і меткий розумом чоловік мав складну вдачу. Маріана підозрювала, що його скалічило власне дитинство — понівечило так, що це годі було виправити. Вона жодного разу не бачила своїх діда з бабою, а батько майже ніколи їх не згадував. Батько його був моряком, а матір узагалі краще було не згадувати все. «Вона працювала в доках», — сказав він якимось побіжно і з таким соромом, що Маріана вирішила, що та, либонь, була повією.

Її батько виріс в афінських нетрях, неподалік від порту Пірей¹. Ще змалечку він почав працювати на кораблях, змолоду зайнявся торгівлею, імпортом кави, пшениці та, як підозрювала Маріана, інших, менш добропорядних товарів. Коли йому виповнилося двадцять п'ять, він уже встиг придбати судно. Так почався його судноплавний бізнес. Кров'ю, потом і власною безжалісністю він спромігся побудувати свою маленьку імперію.

Маріані він трохи скидався на короля — або ж на диктатора. Вона останньою дізналася про те, що її батько мав неймовірні статки. Про це годі було здогадатися з того суворого, мало не спартанського життя, яке вони вели. Можливо, її мати — її лагідна, делікатна мати-англійка — змогла б принаймні трохи пом'якшити вдачу свого чоловіка, якби прожила довше. Але вона, на біду, померла зовсім молодою, невдовзі після народження Маріани.

Маріана росла з гострим усвідомленням цієї втрати. Уже по тому, коли стала психотерапевткою, вона дізналася, що

---

¹ Пірей — місто в Греції, визначний промисловий центр і частина Великих Афін.